

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold, 70 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 25. maja 1887.

Obseg: Pašniki in tekališča žebetom. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Naznanilo in razglas. — Naznanilo. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Govor gospoda poslanca Kluna v državnem zboru 10. t. m. — Iz državnega zbora. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Pašniki in tekališča žebetom.**

Prostori žebetom v pašnike in tekališča odmenjeni morajo tako biti nagnjeni, da voda povsodi kmalu odleti in se more po deževji precej zopet rabiti. Želeti je tudi lege zavetne, da živali ne letajo na škodljivem vetru.

Trave bi vsaj toliko naj rastlo, da se žebeta z njo kratkočasijo. Senčnatih dreves bi naj nekoliko stalo na prisojnici. Znotraj stoječa drevesa pa je treba okovariti, da jih živali niso v stanu oglodati. Stanica kot zavetišče proti uimskim neizgodam dobro služi. Najbolje kaže prostor na štiri vogel izmerjen in dobro zagrajen, da žebeta ne morejo vdirati tavun, ker bi se poškodovati mogla, zlasti če sohe na znotraj stojijo.

Vhod mora biti širok z dvojnimi povprečnimi drogi. Pri odpiranju treba je najpoprej zgornji drog odpahnoti, sicer smukne žebe pod njim tavun in si glavo, hrbtišče ali noge poškoduje. Ako pa žebe skoči čez spodnji drog, to ne dene nič, ampak je koristna vaja. Sohe pri vходу naj bodo močne in okrogle ter imajo pribitih poševnih odgonjačev, da se žebeta ne zaletavajo v sohe.

Nobena stvar, katero ima človek na skrbi, ne trpi toliko škode, nego žebe, ako prvo dôbo svojega življenja pogreša svobode. Pomanjkuje zatem konju zmiraj tiste krepke in zanesljive moči v gibanju, katera se pridobi le, če se v mladosti žival veliko giblje na prostem zraku.

Konjerejcem toraj kaže pred vsem imeti za žebeta pašnik, toda napredujoča kultura krči pašnike čedalje bolj ter jih izpreminja v travnike, njive in zatorej ostaja konjem vedno menj prostora. Le kjer se pečajo s konjerejstvom na veliko in z dobičkom, ondi puščajo nižave, časih najboljše njive in planinske ledine, za

pašnike konjem; enako tudi, kjer so državna ali privatna kobilarstva.

Rediti na pašnikih konje se vé najboljše ugaja, ker imajo živali zraven prostega gibanja na zdravem zraku še primerno hrano, če je namreč trava dobra in v dovoljni množini zmiraj na razpolago.

Ako pa konje v hlevih redijo, treba je zraven še skrbeti za tekališča. Vzrejevanje v hlevih ima to prednost, da žebeta niso več toliko izpostavljena vremskim neizgodam, ki včasih tudi pašo skvarijo. Na pašnikih morejo žebeta tudi zboleti vsled prevelike vročine, mraza, mokrote.

Ob enem je tukaj misliti, da dobivajo žebeta primerne krme, preden se izpustijo na pašnik ali na tekališče.

Tudi slabo rejena kobila daje, če prav sebi na škodo, najboljše hranivne snovi svojem žebetom. Zato pa žebe s prva naglo raste. V maternem telesu postane mladič, ko preteče polovica brejosti, uže okolo 40 % dolg. Enako naraste žebe po rojstvu v prvem letu za 40 %, vendar $\frac{1}{3}$ računati se za prvih šest mesecev.

Razvidna je iz povedanega važnost, kobili v omenjenem času prav in dobro streči. Komaj 4 tedne staro, začne žebe uže jesti in rado vzame zraven mleka od starke še kakošno drugo krmo, ki mu ugaja, na pr.: zdrobljeni oves; najrajši vzame pa tudi nježniše betvice od sena. Preveč se ga nikoli ne najé. Ne dá se tajiti, da bi primerna zelena, sveža trava najboljše ugajala kobili in žebetom, ali pa zdrava paša. Kjer je to mogoče, naj se ne opušča. Vendar malokedaj je to mogoče brez pretrganja na več časa, zatorej je bolje, prvi čas konje v hlevih rediti.

Uže 14 dni po porodu smemo kobilo za lahko delo vpregati, vendar le 4 ure na dan in s prenehanjem večkratnim, da zamore žebe sesati. Če je zdravo, naj hodi kraj matere, ki v tem slučaju tudi več časa v

sme. Paziti je, da se žebe ne zmoči in če je mokro, treba ga je precej otreti in zatem v hlevu pokriti za nekaj časa z odejo.

Odstavlja se naj žebe polagoma, in sploh prestopanje od ene krme na drugo mora se pri konjih vršiti počasno in previdno. Natura je tukaj najboljša voditeljica; vendar njej vse prepuščati ne kaže, sicer bi kobila preveč oslabela zavoljo žebeta. Konjerejec zamore čas sesanju skrajšati; to je potrebno tedaj, kedar je kobila slabotna. Močna žebeta moremo poprej odstaviti, slabša pozneje. Pred končanim 12. tednom bi pa ne smeli žebet odstavljati, toda dalje čakati od 24. tedna nikakor ne kaže ter se sme tako dolgo čakati le, ako se kobili sploh prizanaša, malo dela nalaga in če ni zopet breja.

Žebeta navadijo se hitreje jesti seno ali zobati oves. Če se jim niže od glavnih jaselj pritrldijo majhne jasličke. Nekateri stisnejo jasli tam, kjer žebe je, da požrešna kobila ni kos notri z gobcem Visoke jasli in rime so pa škodljive žebetom. Hrbtišče se vpogne, ker žebe šinjak pogosto in visoko vspenja. Tako vpade život najbolj za viherjem, to je med grivami in plečami. (Konec prih.)

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dné 1. maja 1887.

Posvetovanje vodil je društveni predsednik gosp. Gustav grof Thurn, navzočni so pa bili g. podpredsednik Jos. Fr. Seunig in odborniki gg. Detelja, Lenarčič, Murnik, Povše, Robič, Witschl, dr. pl. Wurzbach in tajnik Gustav Pirc.

Ukrene se pismeno izraziti sočutje glavnega odbora gospej vdovi gospoda prof. dr. Fr. Schifferja, kateri je bil 50 let zvest člen kmetijske družbe.

Glavni odbor izreče svoje priznanje in zahvalo gospodu kanoniku ter predstojniku kmetijske podružnice M. Skubicu v Ribnici za njegovo marljivo delovanje v prid družbe.

Določi se dnevni red občnemu zboru za l. 1886.

Ukrene se še ta mesec nakupiti plemensko goved ter jo prodajati na dan občnega zbora. Ker državna podpora dosedaj še ni nakazana, založi naj potrebno svoto družbena blagajna.

Poročilo tajnikovo, da je kranjska hranilnica prošnjo glavnega odbora za podporo odbila z besedami: „Fand sich nicht bestimmt das Ansuchen der Berücksichtigung zu unterziehen“, vzame se molče na znanje.

Vis. c. kr. deželna vlada poroča, da je vis. c. kr. kmet. ministerstvo ukazalo 5 tečajev za cepljenje trt, katere naj ima potovalni učitelj v prvi polovici meseca maja na Dolenjskem.

Vis. c. kr. kmet. ministerstvo podarilo je glavnemu odboru dragoceno knjigo „Handbuch der Ampe-lographie“.

Vis. c. kr. dež. vlada naroča glavnemu odboru, naj sestavi poročilo o stanju šolskih vrtov na Kranjskem. Glavni odbor naroči tajništvu, naj v ta namen v pravočasnem vse potrebno ukrene.

Vis. c. kr. kmet. ministerstvo zahteva, da glavni odbor predloži do konca maja t. l. proračun o državnih podporah, katere kmetijska družba za l. 1888. želi. Glavni odbor odstopi to reč v posvetovanje in poročanje odseku za splošne reči.

Glavni odbor vzame na znanje konsignacijo državnih žrebcev kakor so v l. 1887 po deželi razpostavljeni. Konsignacijo doposlalo je vis. c. kr. kmetijsko ministerstvo.

Podružnica c. kr. kmet. družbe v Boštanju zahvaljuje se za podporo, katero je glavni odbor izposloval pri slavnem deželnem odboru ob toči, ki je poskodovala vinograde občine boštanske.

Gospodarju, ki je kupil lansko leto državnega bika, ne dovoli se mu ga prodati.

Tajnik poroča, da je c. kr. kmet. ministerstvo odobrilo račun podkavske šole za l. 1886.

Poročilo vodstva podkavske šole o razglasu novega tečaja, o razpisu skušnje za kovače, ki niso šole obiskovali, vzame se na znanje.

Ukrenilo se je poslati prošnjo do c. kr. kmet. ministerstva za podporo društvenemu listu.

Na poziv c. kr. kmet. družbe goriške, da naj tudi kranjska družba vloži prošnjo pri trgovinskem ministru, da se zniža colnina za vino, ki hodi na Laško, sklene se to storiti.

Gospod odbornik Lenarčič poroča o enketi za osuševanje barja, pri kateri je sodeloval kot zastopnik glavnega odbora.

Za nove ude se sprejmejo gg:

Dr. med. Gregorič Vinko v Ljubljani.
 Lenarčič Franc, posestnik v Novi vasi.
 Turk Jakob, posestnik na Ravniku.
 Treo Ludovik, c. kr. poštar in posestnik v Litiji.
 Poč Martin, župnik v Šturijah.
 Ogrin Simon, akad. slikar na Vrhniki.
 Galle Franc, tovarnar in graščak v Bistri.
 Tanzig Anton, c. kr. poštar v Krški vasi.
 Račič Alojzij, nadučitelj na Čatežu.
 Kalin Janez, posestnik v Kostanjevici.
 Abram Lavoslav, nadučitelj v Kostanjevici.
 Drušković Andrej, trgovec v Ljubljani.
 Poljanec A., oskrbnik prisilne delavnice v Ljubljani.
 Lukan France, posestnik v Rovtah.
 Šemrov Anton, posestnik v Medvedjem brdu.
 Kavčič Gašpar, posestnik v Rovtah.

Vabilo častitim gospodom udom odseka za konjerejstvo c. kr. kmetijske družbe za Kranjsko v občni zbor v Ljubljani dné 27. maja 1887. leta.

Zbirališče je v dvorani mestnega magistrata ob 9. uri dopoludne.

lovali nikjer, kjer so se tej nad vse hvaležni nalogi posvetili. Sadja so toliko več pridelovali, kolikor manj so jim ga požrešne gosenice uničevale. Dobri ljudje so skrbeli za ljube ptičice, varovali jim nežna gnezdeca z mladino vred, pisane krilate pevkice so jim pa zato prav pridno obirale drevje. Naravna posledica tega je bila, da so ptičice ljudem njih skrb in delo z obilnejšim sadjem povračale. Naj kdo reče, kar hoče, jaz pravim in bom vedno trdil, da kmet v kmetijstvu nima večjega dobrotnika niti večjega podpornika niti boljšega ter spretnejšega sotrudnika, nego je ptica-pevka. Zato naj bi pa vsakdo, komur je kaj do razvoja kmetijstva, do njegove rodovitnosti ob vsaki priliki v glavo vtepal poredni mladini: „Ne lovite in ne morite zalih pevkic in ne razdirajte jim gnezd ter ne pobirajte iz njih mladičev, da se vam bo dobro godilo jeseni, kedar bodo jabolka in hruške zrele“

Dva stanova imamo pa tu še prav posebno v mislih, ktera bi lahko veliko dobrega v tem oziru storila, in reči moramo, da sta tudi do sedaj že največ storila za obrambo drobnih ptičic pred surovostjo sprijene mladine mestne in kmečke. Naj le tudi zanaprej neutrudljivo požlahtnjujeta srca mladini.

Tudi usmiljenje do živali je čednost: „Pravičnežu se tudi žival smili“. Naš učitelj, Bog mu povrni zlati uk, poudarjal nam je ob vsaki priliki milosrčnost do živali in ni nikdar pozabil svojega uka podpreti z dokazom. Rekal je: Komur se žival ne smili, tudi za ljudi nima srca! Oh, kako in kolikrat so se vendar njegove besede že uresničile! Poznal sem precej veliko kmetskih fantov, s katerimi smo skupaj hodili v farno šolo. Imeli smo nekatere med njimi, ktere je jako veselilo, če so mogli na kakeršen koli način žival mučiti. Skoraj vsak tak imel je pozneje kot mladenič o raznih prilikah ali z nožem ali s kolom opraviti, kar ga je prej ali poznej spravilo na Grad. Zakaj to? Zato, ker se mu odraslemu ni smilil človek, ker se mu dečku tudi žival ni smilila. Že v mladosti navadno pokaže otrok, kaj bo iz njega v poznejših letih.

Pri drobnih ptičicah, da, celó pri hrostih (kebrih) je prilika in to prav ugodna prilika, buditi mladini usmiljenje do živali. Ker je pa tudi naša kmečka mladina že kolikor toliko praktična v ocenjevanji prirode, bode učitelj prav storil, ako ta svoj nauk takoj podpre z dokazom bodoče koristi. Kjer je kaj koristi, ondi je zlasti pri kmečkem učencu navadno tudi potrebni razum za dotično reč.

Da to spoznamo, idimo k gnezdju pénice, vrabca ali pa taščice, če pa družega ni ravno pri rokah, dobro je tudi ščinkovčevo, ktero lahko v vsaki rogovili na sadnem drevju nahajaš. Poglejmo v tako gnezdo in recimo, da je v njem petero lačnih mladih kljunov, ki se ob vsaki priliki kar h krati odpirajo, kakor bi hoteli vso bližnjo okolico s perjem vred požreti. Naravoslovci so se s takimi gnezdi že pred nami jako vstrajno in vestno pečali ter so našli to-le: Vsaka teh mladih ptičic potrebuje in tudi res dobi za živež

na dan po 50 gosenic, ktere mu stara dva na vso moč pridno prinašata od zgodnjega jutra pa do poznega večera. Vsem peterim mladičem treba na dan 250 gosenic. Mladiči potrebujejo povprečno kakih 4 do 5 tednov predno jih stara dva prepustita same sebi in pa dobri sreči. Zarad povprečnega računa recimo, da jih pitata stara dva 30 dni, za kar potrebujeta 7500 gosenic za zajutrek, kosilo in južino. Večerje pri ptičih ne poznajo; saj še pri ljudéh pravijo, da je vse eno dobro, če gre človek namesto večerje spat. Sedem tisoč pet sto gosenic, kaj ne, prijatelj, to je že nekaj in glej, le ena ščinkovska rodovina jih je za eno gnezdo toliko porabila! Kaj pa še dalje? Čuj!

Znano je, da požrè vsaka gosenica na dan toliko cvetja in perja, kolikor sama tehta. Recimo, da gosenica 30 dni potrebuje, predno popolnoma doraste in se zaprede, oziroma v mešiček skrije. Recimo dalje, da uniči v teh 30 dneh na dan le po en sam cvet, kateri bi se bil v sad razvil, torej grdoba požrè v 30 dneh 30 jabolk ali 30 hrušek ali 30 češpelj že v cvetji, vseh 7500 gosenic pa, ki jih je eno samo ščinkovčevo gnezdo potrebovalo, da je vzgodilo petero mladičev, požrlo bi bilo 225.000 cvetov, iz katerih bi se bil sad naredil! Eno samo ščinkovčevo gnezdo, dragi moj kmetič, vredno je na tvojem vrtu 225.000 jabolk ali ravno toliko hrušek ali sliv. Če pa pomislimo, kar nam boš sam priznal, da je res tako, da marsikaka, če že ne vsaka gosenica na dan po 10, 20 in tudi več cvetov obleze in ogrize ter tako uniči, da se ne more nič več sad napraviti; da dalje tudi toliko perja pokonča, da cvet in nastavljeni sad nimata več zadosti potrebnega živeža, priznal boš zopet sam, da je gnezdo ubozega ščinkovca še več vredno.

Toda ostanimo le pri navedenem in s številkami dokazanem številu 225.000 komadov sadja in recimo, da bi se po 2 jabolki ali 2 hruški za 1 kr. prodali, razvidel boš zopet, da ti je obvarovano ščinkovčevo gnezdo v gotovem denarji vredno 1125 goldinarjev. „Saj toliko sadja cela vas ne pridelala“, rekel boš morda. Res, da ga ne; in če tudi ne natančno po številki, pa bí ga vsaj mnogo več, če bi imeli več ptičev, ki bi Vam bolje pobirali, gosenice in ko bi se umneje poprijeli sadjarstva.

F. J.

Pašniki in tekališča žebetom.

(Konec.)

Čem več žebe jemlje trdne krme in tudi vodo pije, kedar kobile ni doma, bode manje po sesanji poželovalo in se naposled samo odstavilo.

Kjer se pa vendar mora žebe naglo odstaviti brez primerne prehoda, ne bodo izostali slabi nasledki. Izgubi žebe najprvo po maternem mleku dobljeno meso in začne vidno zaostajati in slabeti, kar se dá malokedaj popolnem popraviti.

Tega se ni bati, če dobivajo žrebeta polno priliko, v določenem in pripustljivem času sesati, zraven pa

oves zobati in seno jesti. Odstavljenje vrši se pravilno, kobila izgublja mleko, ker ga žebe ne zahteva in temu se želodec privadi drugim krmilom.

Odstavljeno žebe bi moralo biti debelo. Toda vselej to ni znamenje krepkega razvitka. Pravilo namreč pravi, da so suhlasta pa vendar krepka in živahna žebeta veliko zdravejša mimo tolstih. To velja posebno zastran tistih, ki so bila dalje časa odstavljena in zobala zrnje.

Prvi čas žebetom dobro in obilno streči, to se pozna za vselej naprej. Kdor torej želi vzrediti dobrega trpežnega konja, ta naj ne štedi z ovsem prvo leto. Če ga tudi preveč spolaga, ni izgubljena krma. kajti pozneje bi teh uspehov ne dosegnil, ko bi Bog vedi koliko ovsu potratil. Zamujeno se tukaj ne dá popraviti. Vsa skrivnost, konja po ceni in dobro vzrediti, je, da se sprva razumno in obilno poklada ovsu. Pomisliti je treba, da konj največ vzraste v prvem letu. Zato se naj polaga krepka hrana v to namenjena precej v prvem letu. Raztrošati dobro krmo v svrhu dobre vzreje nikakor ne kaže.

Konjerejec ima tudi v tej reji najprvo odločiti se, hoče li žebe odstavljeno doma pridržati ali ne. Če dobro pozna in je prepričan, da so roditelji dobrih lastnosti in če je videti, da mlada žival lepo bodočnost obeta, kaže vsakako, da jo za domačo rejo pridrži ter se ne sme ustrašiti stroškov, ki ga v tem slučaju čakajo, toda hitro ko dvomi o srečnem prospevanju mlade živali, prodá jo najhitreje ko mogoče, kajti hitro po odstavljenju utegne več za njo dobiti, kakor pozneje, ko se napačnosti javijo na dan. Vse stroške za krmo in postrežbo do prodaje mora sicer izgubiti.

Če roditelji žebeta niso prav znani, je pa zelo težavno prav oceniti odstavljeno žebe. Zlasti rano godna žebeta so le na videz lepa ter se pozneje rada izprevržejo. Nasproti pa na videz mršava, slabotna, grda žebeta dostikrat kmalu pridobijo prijetno postavo lepo zunanost. Kdor hoče žebe odstavljeno prav in pravično oceniti, ta mora pregledati posamezne dele njegovega telesa, zlasti, kako visoke so noge, kolika je petna kost, kako široko koleno, oko. Drugo se sčasoma še le prav razvije: šinjak, viher, prsi, in obistni deli, kajti v drugem letu raste žebe na dolgo in široko, menj na visoko. Se vé krepijo se med tem tudi noge, zlasti če se veliko na prostem razhaja žebe. Konj premore veliko gibavnih sil, toda vaditi ga je treba in vežbati neprestano, da pridobi vstrajnosti. Slednja se more zelo zadušiti in zapreči, ako konja zmiraj brez letanja in skakovanja puščamo. Krmiti dobro je prav, a tudi napora in dela je treba. Delo pa ne sme presilno biti, sicer škoduje. Zmernost je tudi tukaj hvale vredna.

Imajo nekateri lepih konj, pa ti so mehkužni. Ni prave moči v njih, ker se niso vežbali. Pritožujejo se, da jim konj nihče ne kupi. Krivi so tega sami, ker so žebetom le dobro polagali, a premalo jih priganjali in vežbali na tekališčih.

Kdor je le enkrat takošno 4letno mehkužno stvar kupil pa se prepričal, da ne more iz nje imeti porab-

nega konja, ne bode pri starem konjerejci nikdar več za kupca se oglašal.

Gospodarske novice.

* Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske, ki je bil 26. t. m. v Ljubljani, pokazal je, da veje sedaj v tej družbi pravi duh delavnosti in napredka. O obravnavah poročali bomo na tanko v prihodnjem listu, danes le omenjamo, da se je zborovanja udeležilo blizu 100 udov, ki so prišli večji del z dežele. Zlasti nas je veselilo videti veliko število kmečkih gospodarjev, ki so se tudi dejansko razprav udeleževali. Zborovanje, katero je počastil s pohodom svojim visokorodni g. deželni predsednik bar. Winkler, vršilo se je pod spretnim vodstvom visokorodnega g. grofa Thurna prav gladko in je trajalo do ene ure popoldne. Volitve so se tako le zvršile: G. grof Thurn, predsednik, g. J. Fr. Seunig podpredsednik in gg.: Goll, Lenarčič, dr. Poklukar, Detelja, Dekleva, Witschl, Robič, dr. pl. Wurzbach, odborniki.

Skupnega obeda po zborovanju udeležilo se je blizu 40 gospodov. Pri tem prijateljskem sestanku bilo je mnogo napitnic, in poslala se je gospodu ministru kmetijstva grofu Falkenhaynu telegrafoma zahvala za pospeševanje kmetijstva ter prošnja za daljno naklonjenost.

* Podružnice c. kr. kmetijske družbe na Krškem, v Ribnici in v Vipavi volile so si nove odbore. Podružnica Krška izvolila si je za prvomestnika gospoda dekana dr. Josipa Strbenca, za prvomestnikovega namestnika gospoda vikarja Ivana Knavsca, za tajnika gospoda vodjo Ivana Lapajnetca in za odbornike gospode L. Abrama, F. Medica, A. Račiča, J. Tanciga in Š. Zadniga. — Podružnica ribniška izvolila si je za prvomestnika gospoda dekana in kanonika Martina Skubica, za prvomestnikovega namestnika gospoda Jos. Kluna, trgovca in posestnika v Ribnici in za odbornike gospode: Franca Andoljšeka, Janeza Zobeca, Simona Pakiža, Ignacija Mrharja, Andreja Podboja in Janeza Rusa. — Podružnica vipavska izvolila je za prvomestnika gospoda dekana Matijo Erjavca, za prvomestnikovega namestnika gospoda grofa Lanthierija, za tajnika gospoda župnika Ivana Škvarca in za odbornike gospode: Filipa Vrtovcu, Matjeja Lavrenčiča, Frana Kavčiča, Ludovika Sorreta in Andreja Dittricha.

* Občni zbor konjarskega odseka c. kr. kmetijske družbe bil je ob pičli udeležbi 27. t. m. v Ljubljani. V novi odbor so voljeni gg.: grof Thurn, dr. Rudesch, Wild, Jos. Fr. Seunig, Perdan, Povše, Lenarčič. Novo voljeni odbor si je izbral za predsednika gospoda grofa Thurna in za njegovega namestnika gospoda dr. Rudescha. Želimo, da stopi novi odbor v tesnejšo zvezo z živinorejci po deželi, katerih napredno delovanje ima podpirati.